

עטרת שלום

עלון שבועי שיע"י מוסדות קאמפוס בארה"ק, רח' ארזי הבירה 48 ירושלים
בנשיאות ב"ק מרן אדמו"ר שליט"א
פרשת שמיני

בס"ד, עט"ק פרשת שמיני
כ"ה ניסן תש"ע - שנה א' גליון י"ד

זמני הדלקת הנרות ומוצ"ש

הרה"צ מוצ"ש	ר"ת	ירושלים	ביתר	בית שמש	בני ברק
6:28	7:42	8:22	6:28	7:42	8:22
6:27	7:41	8:21	6:27	7:41	8:21
6:43	7:44	8:19	6:43	7:44	8:19

מברכים הודו. מולד אירי ליל ד' טעה 3:55 14 הללים
נא לשמור על קדושת הגליון

דברי תורה מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שאמרו חז"ל בסנהדרין (דף צא:) שר לא נאמר אלא ישיר, שלעתיד לבוא יהיה הבחינה של שמונה.

והביאור בזה שמבואר בכתבי האר"ז"ל (ע"ח שער ט' פ"ח) שלעתיד לבוא העולם התיקון, יהיה המלך השמיני הנקרא הדר, שלא נאמרה בו מיתה בפרשת וישלח כידוע. וזהו 'הוד והדר לבשת' (תהלים קד א), שבחינת 'הוד' הוא הבינה"ק, ובזמן הגלות נתהפך ל'דוד' בבחינת 'כל היום דו"ה' (איכה א יג), וזהו מתי יהיה בחזרה ל'הוד' כשימלוך מלך 'הדר' עולם התיקון.

ולכן מובן שפיר למה הקריב אהרן בדוקא ביום השמיני, משום שרצה להמשיך התיקון השלם מלך השמיני, ויהיה הגאולה השלימה.

ולכך בכל שבעת ימי המילואים היה משה רבינו בונה את המשכן ואח"כ פרקו, כדוגמת מה שהיה קודם בריאת שמים וארץ, שכתוב במדרש (קהלת רבה ג יד) שהקב"ה היה בונה עולמות ומחריבן. בחינת שאר המלכין קדמאין דמתו.

ולכך לא היה שורה השכינה רק ביום השמיני, ביום שהתחיל אהרן לעבוד ולא כשעבד משה רבינו, משום שאיתא בזה"ר ויחי (ה"א רלד:) שהמעם שכתוב ויקרא אל"ף זעירא, משום שמה פירש מאשתו. וזהו לכאורה כוונת חז"ל (נדרים לה.) שחמשים שערי בינה נבראו בעולם, וכולם נתנו למשה חסר אחת. היינו כי אחת מרמז לאשה, כמ"ש 'אחת מצלעתי' (בראשית כ כא), שמדובר שם מאשתו של אדה"ר, ולכן נחסר למשה שער אחת. ולכך לא זכה שישרה שכינה בשעה שעבד בשבעת ימי המילואים, כי הרי אמרו חז"ל (סוטה יז.) איש ואשה זכו שכינה ביניהן, משא"כ אהרן הכהן שלא פירש מאשתו, והבן.

והנה ביום השמיני של הקמת המשכן, לקחו נדב ואביהוא איש מתחתו ומתו, ואמרו חז"ל (ויק"ר כ ט), כמה מעמים למה מתו, ואחד מהם הוא משום שלא נשאו אשה. היינו שבגלל שביום הזה היה צריך להיות השראת השכינה במקדש, והם גרמו שלא ירד השכינה כי לא נשאו אשה ולכך מתו. ולמעם ששתויי יין היו, כי זה היה החטא של עה"ד, כמו שאיתא במדרש (ב"ר יא ה) שסחטה ענבים ונתנה לו. היינו שהם המשיכו בחזרה את הפגם של חטא עה"ד, שמה רבינו ואהרן הכהן רצו לתקן ביום הזה כל הקלקול ושיהיה הגאולה השלימה, אבל הם עי"ז בלבלו את כל התיקון שרצו משה ואהרן להמשיך ביום השמיני.

(נאמרו בס"ש השנ"ט לפ"ק)

ויהי ביום השמיני קרא משה לאהרן ולבניו ולזקני ישראל. ויאמר אל אהרן קח לך עגל בן בקר לחטאת ואיל לעלה תמימם והקרב לפני הוי"ה. ואל בני ישראל תדבר לאמר קחו שעיר עזים לחטאת ועגל וכבש בני שנה תמימם לעלה (ט א-ג) פרש"י ז"ל, להודיע שמכפר לו הקב"ה ע"י עגל זה, על מעשה העגל שעשה. וצריך להבין למה אצל אהרן הכהן, כתוב שהעגל יעשו לחטאת, ואצל בני ישראל כתוב שהעגל יעשו לעולה.

והנראה לומר שהרי אהרן עשה בפועל העגל, אבל לא חשב בכלל לעשות העגל ח"ו כמו שאמרו חז"ל (עין רש"י שמות לב ב), ולכך הביא את העגל לחטאת לכפר על עשיית העגל בפועל, אבל בני ישראל שכן חטאו במחשבה, לכך הביאו את העגל לעולה, משום שאיתא במדרש (ויק"ר ג י) גופא אמר רשב"י, לעולם אין העולה באה אלא על הרהור הלב.

והנה אמרו כאן חז"ל (מגילה י:) 'יהי ביום השמיני תניא, אותו היום היתה שמחה לפני הקב"ה כיום שנבראו בו שמים וארץ, כתיב הכא 'יהי ביום השמיני' וכתוב התם 'יהי ערב ויהי בוקר יום אחד'. וכמו שאמרו במסכת ברכות (דף גה.) יודע היה בצלאל לצרף אותיות שנברא בהם שמים וארץ. לפי זה צריך להבין מה שאומר כאן רש"י וז"ל: שמיני למילואים, הוא ר"ח ניסן שהוקם המשכן בו ביום, ונמל עשר עמרות, השניות בסדר עולם.

ולכאורה הרי לפי שיטת רבי יהושע, שבניסן נברא העולם (ראש השנה י.) היה צריך להתחיל ימי המילואים בכ"ה אדר ולא בכ"ג אדר, כדי שיהיה יום ו' יום שיתחיל בו אהרן לעבוד ולהקריב את העגל, כדי לכפר על עון העגל, כי הרי מעשה העגל היה המשך של חטא עין הדעת, כמו שאיתא בזה"ק (ה"כ קצד.), שבשעה שעמדו בהר סיני, נסתלק הפגם של עה"ד, ונתבטל העונש של מיתה, ובשעה שעשו העגל חזר החטא של עה"ד כבתחילה. וא"כ הרי ביום ו' של בריאת העולם היה החטא של עין הדעת, ואם כן כדי לתקן את פגם עה"ד היה צריך להיות הקמת המשכן והקרבנות אהרן קרבנו ביום ו' כדוגמת בריאת שמים.

ויכולים לומר שזה ידוע שלעתיד לבוא יהיה הבחינה של שמיני, שהיא בינה, כמו שאמרו בסנהדרין (דף צז.) אמר רב קמינא, שית אלפי שני הוו עלמא, וחד חרוב, שנאמר ונשגב הוי"ה לבדו ביום ההוא (ישעיה ב יז), שבאלף השביעי יהיה חרוב, ובאלף השמיני יהיה הגאולה. וכן מבואר בתקוני זוהר (תיקון כא נא:) שלעתיד לבוא יהיה בחינה זו, ורוד בגין דאתקין מנא בתמניא נימין, ושבת לקודשא בריך הוא בתמניא, דהא הוא דכתיב למנצח על השמינית (תהלים יב א). וכן מבואר שם עוד 'או ישיר משה' 'או' עולה מספר שמונה, לרמוז למה

דברי תורה מרבתינו זי"ע

וְיֵאמֶר מֹשֶׁה אֶל אֶהְרֹן קִרְבֵּךְ אֶל הַמִּזְבֵּחַ (ט ז).

פרשיי ו'ל, שהיה אהרן בוש וירא לגשת, אמר לו משה למה אתה בוש לכך נבחרת. ואפשר לומר המעם, מפני מה לא רצה אהרן לגשת, הא הקב"ה צוה למשה רבינו שיצוה לאהרן לעבוד, והוא לא רצה לשמוע והוא פלא הפלא ופלא. ואפשר לומר הכוונה בזה, שהאלשיך הקדוש זיע"א פירש הכתוב בתהלים (פו ב) 'אלהים יחננו ויברכנו יאר פניו אתנו סלה' שהקב"ה הוא נצחי וממילא אם הוא יתן ברכה או בודאי שיהיה לעולם ועד, משא"כ אדם שהוא בשר ודם שאינו נצחי, ממילא הדבר שהוא יתן לא נצחי. וזה שאמר הכתוב 'אלהים יחננו ויברכנו' שהוא כביכול יתן, או 'יאר פניו אתנו סלה' שהוא לעולם ועד ודפח"ח ושי"י.

וזה שהיה קשה מאד לאהרן, מפני מה לא אמר לו הקב"ה בפירוש לעבוד ולתקרב על המזבח, ולא ע"י שליח שהרי ע"י השליח לא יהיה נצחי, מזה הבין אהרן כהנא שלא תתקיים הבית המקדש לעולם ועד, שאם הקב"ה בעצמו ובכבודו אמר לאהרן, או בודאי יתקיים לעולם ועד. וזה שאמר רש"י ו'ל, שהיה אהרן בוש וירא לגשת, כי ראה שבית המקדש לא יהיה עולמית. ואמר לו משה למה אתה בוש לכך נבחרת, בנוירת הבורא. השם יתברך יעזור לנו ישועה בקרוב בב"א.

(מעשה שלום' מרבינו שלום מקאמרנא)

וַיִּקְרַב אֶת הָעֹלָה וַיַּעֲשֶׂה פְּמוֹשֶׁט (ט טז)

רצונו לומר שידוע שעיקר התפילות ועבודת ישראל לאביהם שבשמים, הוא רק כדי שיעלו הניצוצין קדישין מעמקי הקליפות, שנפלו עוד מעת הטא אדם הראשון. וכן אפילו עתה, מה שהרשעים מפילים ניצוצין קדישין, כל זה צריכים ישראל הקדושים להעלותם בתפלתם למקומם ושורשם הראשון. והוא 'ויקרב' כל פרט ופרט מישראל, 'את העולה' הדדועה, היינו הניצוצין שצריכים לעלות תמיד, אשר מזה הוא גורם 'ועשה' שהוא מלכות שמים שם אדנ"י ב"ה, 'כמשפט' שהוא ת"ת שם הוי"ה, היינו ששם אדנ"י ב"ה מאיר כל כך כמו שם הוי"ה. וכנודע ששם אדנ"י ב"ה הוא לבוש לשם הוי"ה ב"ה. ועל ידי עבודה ומעשים טובים של ישראל מאירים שני שמות הוי"ה ואדנ"י ב"ה, 'ואהרונה' בשוה. והוא 'ועשה כמשפט' שניהם בשוה מאירים. ועבור זה בא למשה ולישראל השפעות ברכה וחיים ארוכים, חיי נחת לכל ישראל אמן.

(ב'נות' מרבינו אליעזר צבי מקאמרנא)

וַיִּשָּׂא אֶהְרֹן אֶת יָדָיו אֶל הָעָם וַיְבָרְכֵם (ט כב)

'ידו' כתיב חסר, וקרינו דיו. היינו ידו אהרן אות יו"ד, והנה אות יו"ד נכתבת

בציוור גימ'ל קוצים, שהם גימ'ל יהי"ן. וזהו פירוש רש"י ו'ל: ברכת כהנים, 'יברכך יאר י'שא. היינו כי יו"ד במילואו הוא מספר כ' ר"ת כהנים, משום הכי נאמר 'ידו' אהרן יו"ד, ויש לה ליו"ד גימ'ל קוצים, שהם גימ'ל יהי"ן של ר"ת 'יברכך יאר י'שא, וזה דבר נפלא בס"ד.

(פרי חיים' מרבינו חיים יעקב מקאמרנא)

וְיֵאמֶר מֹשֶׁה אֶל אֶהְרֹן הֲיֵאָשֵׁר דָּבָר הַזֶּה הַיְיָ לְאֹמְרֵי בְּקִרְבֵי אֶקְדֹּשׁ וְעַל פְּנֵי כָל הָעָם אֶקְבֹּד וַיִּדְם אֶהְרֹן (י ג).

אילו היו נדב ואביהוא נשואי נשים, ולא שתויי יין, והיה נמלכין במשה רבם, וזה בזה, ועם אהרן אביהם, היה עת רצון שיהיה כלע המות (ישעיה כה ח), ויתברר הכל למוזב ויהיה גאולה שלימה. וכיון שקלקלו והעלו בעוד שהרע אחוז שם שאש וזה יש עדיין, ויתפרש הכתוב 'במכובד' (עין רש"י כאן) [דהיינו ביחד עם משה ואהרן], וזהו 'לאמר' בתורה שבעל פה (ובחם קטו), 'לפרש אל תקרי [בכבודי] אלא במכובדי.

(היכל הברכה' מרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא)

וְיֵאמֶר מֹשֶׁה אֶל אֶהְרֹן הֲיֵאָשֵׁר דָּבָר הַזֶּה הַיְיָ לְאֹמְרֵי בְּקִרְבֵי אֶקְדֹּשׁ וְעַל פְּנֵי כָל הָעָם אֶקְבֹּד וַיִּדְם אֶהְרֹן (י ג).

נמסר במסורה תרין דין ואידך 'יודם השמש' (יהושע י ג), כי כל ימיו של אהרן בכל רגע הלך על ידי דביקות שלו מעולם לעולם מדרגא לדרגא, וכעת 'יודם אהרן' עמד על עמדו, כמו 'יודם השמש' שעל ידי שיר הולך השמש להוסיף שלימות, ובעת ההוא עמד ועמוד השמש. וענין עמידתו של אהרן, שהפסיק מן הדביקות, להרגיש היסורין ולקבל באהבה לכפרת חטאו.

(היכל הברכה' מרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא)

אֶל תִּשְׁקָצוּ אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם בְּכָל הַשָּׂרֵץ הַשָּׂרֵץ וְלֹא תִסְמְאוּ בָּהֶם וְנִטְמְתֶם בָּם (יא מג)

'ונטמתם' חסר אלק, מאן דמסתאב בהני מיכלי, נפיק מסמרא דחיי ונפיק מרשו קדישא, ועייל ברשותא אחרא, ולא עוד אלא דאסתאב בהאי עלמא ובעלמא דאתי, ועל דא ונטמתם בלא אלק (וח"י מב). כי כל מ"א מסמרא דמ"ט שערי טומאה וא'לופי של עולם גני בהם, אבל כשנטמא בשער החמשים שהוא מינות, נסתלק משם אלופי של עולם.

ולזה השיב הרמב"ם על אותן שכפרו בתחיית המתים, מסתמא אכלתם דברים טמאים, ולזה בא הספק והמינות הזה כלבכם לכפור בתחית המתים (עין צפנת פענח סד א, וכדגל מתנה אפרים עקב).

(היכל הברכה' מרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא)

בדין תולעים בחומוץ

וְאֵת גִּבְלָתָם תִּשְׁקָצוּ. (יא יא)

ואת נבלתם תשקצו להביא מן היבחושים שסיננן. (תורת כהנים שצוני ג)

יבחושים היינו תולעים הגדילים בחומוץ שסיננן, ופירשו על המטפתח אסורים. וקבלתי מהרב הנאון אב"ד דק"ק ביטשאמש שלא מהני כלל מה שנהגו לחמם החומוץ ולסננו, כי אפילו בבגד עב כעין לבדים, עוברין עם המשקה מגודל דקות התולע. ואמר לנו, שמנהג טוב ליקח משפך וליתן לתוכו צמר גפן, ולחמם החומוץ ולסננו בתוך המשפך, ובוזה לא יעבורו התולעים. אבל הוא מירחא יתירה מאד, ולכן מנהגי כפי מה שקבלתי מנזר ישראל אבי מורי הרב הגדול ז"ל מבלי לסננו כלל, ואז לא הוה פירש.

אע"פ שבתשובת רמ"ז (סימן ב) אוסר, ואמר כיון שפירש על המאכל הוה פירש אבל אין דבריו מוכרחים כלל, כיון שאינו פורש עצמו מן המשקה אלא המאכל הוא בתוך המשקה, היינו רבתייהו. הגע עצמך אם יקח מעט אוכל ויזרוק לתוך

חביות גדולה הרבה של חמוץ, שבודאי פירשו איזה תולעים על האוכל, [וכי] נאסר את כל החומוץ, לא שמענו ולא ראינו, ולא גרע אוכל זה מעירה לכלי שני ופירש לדופני הכלי, דהיינו רבתייהו כיון שאינו פורש עצמו מן המשקה, אלא תמיד האוכל הוא עם המשקה. וכן מותר למבל לחם בחומוץ כיון שרוכב משקה על האוכל, וכן ראוי לנהוג, ומו שמחמיר לנפשו ינהוג כהרב הנ"ל. וכעת חורני כי לנהוג להרחית החומוץ, וכיון שמרחיח ומתים התולעים, נעשים כאוכל בעלמא, אף אם פירשו לאחר מיתה מותרין.

(עשירית האיפה' דף סו. מרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא)

עין בנדון זה בב"י (יו"ד סימן פד) בבדק הבית בשם רבינו ירוחם, בערך השולחן (סימן פד סעי' לו), מהרש"ק שו"ת טוב מעם ודעת (קונ"א סימן ג), דרכי תשובה (סימן פד סק"ה), ארץ החיים יו"ד (סימן פד ס"ג).

מנהגים

את השבת שאחרי פסח קוראים 'שבת פון די געלע מצות', והביאו לשלחן מצות מטוגנות בביצים. (מנהגי קאמרנא)

מנקבים את החלות בשבת שלאחר פסח במפתחות, ונעשה על החלה צורת מפתח. (מנהגי קאמרנא)

מעבור הארץ. ואמרו בגמרא (קדושין א) מותרת הפסח אכול עד השתא לא אכול, ומאו התחילו לאכול מתבואת הארץ והיו ישראל צריכין לפרנסה כי עד עתה היה להם המן. וזאת ידוע שלכל דבר יש שער כמו שאנחנו מתפללין שיפתח לנו הש"ת שערי פרנסה. ומה שנתרבת המנהג להיות עושין צורת מפתח על החלות לרמוז שיפתח לנו הש"ת שערי פרנסה.

מעם הב' י"ל, כי בעת ההוא סופרים אנו ספירה שבעה שבועות והם מ"ש יום ע"ד סוד ג' שערי בינה. ואנחנו לולכים משער לשער ולכל שער יש מפתח והוה עושין צורת מפתח.

(אוהב ישראל - ליקוטים חדשים - פרשת שמייני)

(אמרי פנחס פסח אות דיו)

לשבת שאחר הפסח המנהג הוא מימים קדמונים לנקוב את החלות בשבת שלאחר פסח במפתחות, ונעשה על החלה צורת מפתח ומנהג ישראל תורה הוא וצריך טעם. כבר ביארנו טעמים ע"ז לעיל. והנה יש עוד לאלוה מולין טעם א' ע"פ פשוטו, כי הנה בעת הוואת כשאכלו ישראל מן המן, מתקרבת העומר ואילך לא אכלו עוד מן המן כמש"ה (יהושע ה א) ויאכלו ממחרת הפסח

שולחן הטהור

לקט הלכות מספר 'שולחן הטהור' וזר זהב'
לרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא זי"ע

בענין ברכות. סימן ו [ד]

המשך כללי השמועה

ו. הברכות אשר תיקנו הגאונים כגון על פדיון הבן כמבואר ברא"ש מס' בכורות (פ"ח ס"ח, קידושין פ"א סימן מא), וכן ברכת בתולים אשר צג אגוז (ברא"ש כתובות פ"א סימן טו) וכיוצא, חיוב על כל ישראל לברך, ומי שאינו מברך עובר על דברי חכמים.

ע"ע בשוה"ט סימן קפח סק"א, וע"ע בזה בספר עין זוכר מערכת ב' דף מ' להגאון החיד"א.

ז. כל הברכות, כגון ברכות חליצה, [מובא בשו"ע אהע"ז סימן קסט סדר חליצה סעיף נוז], וברוך שפטרני וכיוצא, כולם בשם ומלכות.

ח. ספק ברכות להקל לברך, ובכלל זה אם יש מחלוקת בין הפוסקים ואין שם הכרעה ברורה מברך. כל אלו הם הלכות גדולות ודברים ברורים והרוצה לינהוג כך תבוא עליו ברכה. אבל אני השפל בעצמי מימי לא עברתי על דברי חבירי החולקין עלי בדבר הזה, חוץ מספק בין הפוסקים והדעת מכרעת כאחד מהם אני מברך בלי שום דבר וכך אני מורה לאחרים. כגון בספירה שכח יום אחד ליספור סופר אח"כ בברכה, שכח בלילה סופר ביום בברכה. שתה טייא וקאפע חמין מברך אחריהם בורא נפשות וכל כיוצא בזה נזכיר כל אחד במקומו אי"ה אם יגזור הגוזר לחיים.

ט. מרן אלקי קודש הקדשים רבינו הקדוש הרב ישראל בן אליעזר בעש"ט [זלה"ה] היה מברך ברכה על עישון הלולקע ועל שאיפות הטאבאק בחוטם, ומחמת שאיני יודע הנוסח שהיה מברך אלא כך קבלתי סתם שהיה מברך איני נוהג לברך, והמברך תבוא עליו ברכה. ות"ח מופלג יכול לתקן לעצמו ברכה בעישון לולקע וכיוצא והמברך יתברך.

י. על נתינות צדקה כיבוד אב ואם וכיוצא על כל המצות מברך עליהן בא"י אמ"ה אשר קדשנו במצותיו וצונו על מצות צדקה, על מצות כיבוד אב או אם, וכל כיוצא בו באלו, החכם ישכיל וישקול בפלס דעתו, והמברך יתברך.

ע"ע בשוה"ט סימן קנו סק"א, קפח סק"א, ריד ס"א, רכב ס"א. ועיין בשו"ת הרשב"א סימן יח, ואבודרהם סדר תפילות של חול השער השלישי, מדוע אין מברכים על מצוות אלו.

והכלל הכולל ליראה את השם הנכבד והנורא, בעת שמזכיר השם יכוין כמבואר בשלחן ערוך (סימן ה) ויאחזנו פחד ורעדה אהבה ויראה ויראה ויראה. ועיין מס' כתובות דף ח' מוכח בהדיא דגדול הדור מתקן לעצמו ברכות לפי הענין:

מעשה אבות

זאת שמע הרב ברוך שליכטר זצ"ל רבה של עכו בנערותו מפיו של עד ראה, ור' יחיאל שמיגלסקי שמו:

היה זה ערב פסח - סיפר ר' יחיאל - ור' פסח לכמציהר אפה בביתו את ה'מצה שמורה' שלו. כנראה שהארובה לא נוקתה מזה זמן רב, והאש נאחזה בפיה ופרצה החוצה. גגות העיר היו עשויים קש ורעפי עץ, רוח חזקה נשבה, והתושבים המבוהלים מהרו להוציא את מטלטליהם מן הבתים מבעוד מועד, וכל זה היה בערב פסח בזמן דחוק.

פתאום פרצה לשון אש ענקית ואחזה בגגו של בית הכנסת הגדול, ויללת זעקה פרצה מכל פה. אני מסתכל ורואה איך הרבי הרה"ק רבי יצחק אייזיק מקאמרנא זי"ע יוצא למרפסת ביתו שממול הבית הכנסת, מרים את מטפחתו ומנפנף בה - ובאותו רגע שינתה הרוח את כיוונה, ותלשה את האש מגג בית הכנסת. ועברה ונתגלגלה מעל לגגות בתי העיר, ואחזה בבקתתו של מינדזה הקדר שליד שוק הבהמות. הארובה פסקה מלירוק אש, והעיר ובית הכנסת נצלו. וזה ראה גם כן מינדזה, ומיד רץ לבית הרבי וקרא: רבין, אתם שרפתם את בקתתי! הרבי הוציא שטר בן עשר גילדן ונתן לו, והבטיחו שיקים בכסף זה בקתה נאה מן הראשונה.

שאלתיו - מספר הרב שליכטר - וכי ראית דבר זה במו עיניך? ויען: ברוכ'ל כשם שאתה רואה אותי חי..."

(בית קאמרנא)

רבינו חיים ב"ר יוסף ויטאל ז"ל ל' ניסן ה'ש"פ

תולדותיו

רבינו חיים ויטאל ז"ל נולד בשנת ה'שי"ג, לאביו הרב ר' יוסף ויטאל קאלאראביס ז"ל, סופר תפילין בקדושה ובטהרה בכונה ובטבילה, ובקי ואומן גדול במלאכת הכתיבה, וכה כותב עליו בנו רבינו המהר"ח בספר החזיונות שלו, וז"ל: וגם לי אני היה הוא (רבי יוסף קארן) ז"ל מזהירני בלימודי בשם המגיד הנוכר, והיה אומר, כי חצי העולם היה מתקיים בזכות אבא מארי, בזכות התפילין המפוראים שהיה הוא כותב, עכ"ל. ואותן הדברים אמר עליו ג"כ מרן האר"י ז"ל כמובא בספר שער הגלגולים (הקדמה לח), שערך רבי שמואל ויטאל ז"ל בנו של רבינו המהר"ח, וז"ל: והרב הגדול האר"י זלה"ה אמר למורי אבי זלה"ה, שחצי העולם היה ניוון בזכות זקוני ע"ה, באמצעות התפילין הכשרים שהיה עושה עכ"ל. בעשרה לחדש חשוון הישכינו נשא רבינו המהר"ח לאשה את בת הרמ"ק ר' משה סעדיה ז"ל.

דן ידיו עמו

רבנו היה תלמיד בנגלה של מוהר"ר משה אלשיך ז"ל בעל היתורת משה, שהיה מגדולי תלמידיו של מרן בעל הבית יוסף ונסמן על ידו, והוא סמך את תלמידו המהר"ח, וזהו נוסח הסכימה שסמך האלשיך לרבינו המהר"ח, **החכם השלם החסיד המקובל ה"ה רבי חיים ויטאל נ"י, ולראיה בידו שירה יורה ידיו בכל דין מוסמך, כתבתי ונתתי בידו היום יום עשרים לחדש אלול שנת ה'ש"ן, משה בכ"ר חיים אלשיך זלה"ה.** ואכן רבינו המהר"ח ישימש כל ימיו ברבנות ודן ושפט, והרביץ תורה בישראל, והעמיד תלמידים הרבה, בתחילה הרביץ תורה בצפת ע"ה"ק, ואחר כך עבר לגור בירושלים ע"ה"ק, ושמש ברבנות יחד עם רעו וידידו כמוהר"ר בצלאל אשכנזי ז"ל. ונוכר ע"י הגאון הר"ש עדין ז"ל בעל המחבר ספר ימלאכת שלמה על המשניות בהקדמתו, וז"ל: ולעיר ירושלים ע"ה"ק תוביב הבאתי תמיד, בין עפר רגלי החכמים אשר היו עם נתאבקתי, הלא המה עמודי הגולה והאריאל, כמו החכם השלם המקובל האלהי כמוהר"ר חיים ויטאל נ"ע, ומורינו הרב אשכנזי כמוהר"ר בצלאל נ"ע, ולזולתם מורי הוראות, עכ"ל. ולאחרי"כ עבר לדמשק והיה רב דק"ק איסלקין, וגם שם היה מורה הוראה ומרביץ תורה, והיה מרבה בדרשות לעורר לעם לשוב בתשובה שלימה לאביהם שבשמים.

מעשה בענין הליכתו לדמשק

בענין הליכתו מירושלים לדמשק, כותב רבינו החיד"א ז"ל מה שקיבל מרבני זקני ירושלים ת"י, וז"ל: ידוע דחזקיה המלך ע"ה מפני שנחריב סתם את מי גיחון, ועד היום יום הששי בחצות שנסגרים פתחי שערי ירושלים, כי כל הישמעאלים הולכים בעוה"ר למקום המקדש, נשארה העיר כמעט ריקנית, וע"כ סוגרים השערים, וההולך שם אצל שער אחד אשר הוא סמוך למגדל, שומע קול מים רבים שהולכים משתחת לארץ. ובזמן שהרב המהר"ח היה בעיה"ק ירושלים, בא שר אחד תקיף הנקרא אבו סיפין, וידע שמוך ישראל סתם מי גיחון, ושאל אם נמצא היום מי שיוכל לפתחו, ואמרו לו הגויים, יש חכם שהוא אלהי ושמו רבי חיים ויטאל וודאי שהוא יכול לפתחו, ושלא אחריו יום הששי, ואמר לו גוזרני עליך שבעוד שהולך הוא למקום המקדש, פתוח תפתח את הנהר הזה שסתם מלך שלכם והוא נצרף הרבה לעיר, ועליך שמוטל לפתחו ואם אין דמך בראשך, ומהר"ח ברח ועשה קפיצת הדרך והלך לדמשק, ובא אליו רבינו האר"י זצ"ל, ובחלום ידבר בו, הסכלת עשו כי זה השר היה לגלול שנחריב, וכן נקרא אבו סיפין שבערבי פירושו אבי התרבות, ואתה יש בך ניצוץ חזקיה המלך, והיתה שעת הכושר לתקן ולפתוח מי גיחון, כי שלא ברצון חכמים עשה חזקיה המלך ע"ה שהוא מהדברים שלא הודו לו, ובוה היתה אתחלתא דגאולה, והשיבו מהר"ח לא רציתי

להשתמש בשמות הקדש, ואמר לו האר"י אלו לא נשתמשת בשמות הקדושים לבא לדמשק החרשתי, אבל מאחר שנשתמשת, לזה היית יכול להשתמש לפתחו, והיה קידוש השם ותקון גדול, אמר לו מהר"ח א"כ אחזור לירושלים לפתחו, א"ל חליף שעתא ולא זימניה הוא, ע"כ שמעתי.

אחי אחי הנעים ראיתי בכמה מקובלים הקדמונים לפנינו, היינו הרב הקדוש א"א ר' שלום שרביא זלה"ה (נהר שלום דף לד טו"א) וכיוצא בו כמה קדושי עליונים, מזהירין באזהרה גדולה שלא ללמוד שום דברי סתרי תורה משאר תלמידי מרן האר"י זלה"ה, אלא דייקא מכתבי מרן הרב א"א רבינו רבי חיים ויטאל זלה"ה, שמרן רבינו האר"י מסר לו לבדו כל כחו בסמיכה גדולה, ברשות ששמע במתיבתא דרקינא שילך לעיר הקודש צפת שבארץ ישראל ויסמך להר"ח הנ"ל, והוא ימלא את מקומו לאחר פטירתו, וכך עשה מרן האר"י זלה"ה שהלך ממצרים שהיה דר שם כמה שנים, ושאר תלמידיו לא היו מקבלים ממנו תורתו תורת אמת, אלא מכה שמיעה ולימוד קצת, ולא מסר להם בפירוש אלא מכללא אתמר להם, על זה מזהירין הקדושים שלא ללמוד בשום ספר המיוסד על פי סוד. ולא עוד, שאסרו לעיין בהם גם כן כלל, וכן שמעתי מאמורי מובהק הרב הקדוש מו"ה יצחק אייזק יהודה יחיאל זלה"ה, שכל החברים שלו שלמדו וקיבלו מרבינו מרן דודו רבינו צבי מזודיטשוב, והראש שבו התלמידים וחברו של אמורי זלה"ה היה הרב הקדוש רבי יהודה צבי זלה"ה מזודיטשוב אבד"ק ראזדיל בעל המחבר עמוד התורה וספר דעת קדושים, שכולם פה אחד היו מקובלים מרבם רבינו דודי ר' צבי מזודיטשוב, שלא לעיין ולא להשיג בשום ספר של סתרי תורה אלא דייקא הוא ולא אחר בכתבי מרן הר"ח זלה"ה ולא בשאר כתבים של תלמידי האר"י זלה"ה, וכ"כ כתב רבינו דודי ר' צבי מזודיטשוב בעצמו בספרו פני קודש הלולים בהתחלה של ספר הנ"ל, הנה כבר נצטיינו שלא להאמין בסתרי תורה זולת לדברי מהר"ח זלה"ה אשר לא זהו ידו מן ידי רבו הקדוש, ובמקום שהרב המהר"ח זלה"ה הקדוש מביא בעצמו דברי החברים, רשות לנו להאמין לדבריהם, אחר שמאמר הזה קבלו כולם ביחד ממרן האר"י זלה"ה וכו', ע"ש.

(הקדמת 'דמשק אליעזר' דרך הקודש אות נב, מרבינו אליעזר צבי מקאמרנא)

בצל רבו מרן האר"י ז"ל

כשנתיים ימים קודם הסתלקותו של מרן האר"י ז"ל, בהיותו במצרים, הוגד לו למרן האר"י ז"ל ברוה"ק, כי כל ביאתו בעולם הזה הוא בשביל תלמידו רבינו המהר"ח, וכל השגות שהשיג עד עתה ילמד את רבינו המהר"ח, וע"י תפוש תורתו בעולם, ואכן כל ביאתו של רבינו האר"י ז"ל לעיר הקדוש צפת ת"י, לא היה אלא בשביל ללמד את רבינו המהר"ח, וכל לימודו עמו היה רק שנה ועשרה חדשים, מתחילת שנת הישליא עד להסתלקותו של מרן רבינו האר"י ז"ל ביום ה' אב הישלי"ב. ומרן האר"י ז"ל נסע עמו על ימה של טבריה, ובאמצע הדרך הוציא צלוחית מים מהים, והשקה אותו לרבינו המהר"ח, ואמר לו שזו המים הוא מבארה של מרים, ועל ידו יפתחו לך כל מעינות החכמה, ותזכה להשיג כל הענינים אשר אלמד איתך (עיי' שער הגלגולים הקדמה לו). ואכן רבינו המהר"ח היה מגדולי תלמידו, מבחינת בור סוד שאינו מאבד טיפה. והרב המקובל כמוהר"ר חיים הכהן ז"ל תלמיד המהר"ח, כתב בהקדמתו לספרו טור ברקת וז"ל: והנה מעולם האר"י ז"ל לא לימד תורה זולת לקדוש רבי חיים ויטאל זלה"ה, והעשרה היושבים עמו אין לומדים מפי האר"י ז"ל, רק אומר הקדמה אחת ומסתלק כדרך משה רבינו ע"ה, וכולם לומדים עם הקדוש הרב חיים ויטאל ז"ל, עכ"ל. ואף אחרי הסתלקותו של רבינו האר"י ז"ל, היה הוא היחיד מבין תלמידיו שדלה והשקה מתורת רבו, ואותו סמכו גדולי

תלמידיו של רבינו האר"י ז"ל להיות ממלא מקומו. והא לך שטר התקשרות שכתבו תלמידי רבינו האר"י ז"ל למרן המהר"ח סמוך לפטירת רבינו האר"י ז"ל, אנחנו החתומים מטה, קבלנו עלינו להיות החברה אחת את השי"ת, ולעסוק בתורתו יומם ולילה ככל אשר יורנו מורנו הרב החכם השלם האלקי כמוהר"ר חיים ויטאל נ"י, וללמוד עמו בחכמת האמת, ונהיה נאמני רוח, ומכסים דבר מכל מה שיאמר אלינו, ולא נטריח עליו להפציר בו יותר מדי מהדברים שאינו רוצה לגלות לנו, ולא נגלה לוולתינו שום סוד מכל מה שנשמע מפיו בדרך האמת וכו', ועליו חתום גדולי תלמידי רבינו האר"י ז"ל.

כתבי מרן האר"י ז"ל

רבינו המהר"ח בהיותו היחיד אשר נתן לו רבו האר"י ז"ל רשות להיות הכותב של ספריו, התחיל לכתוב את דברי רבו האר"י ז"ל בכמה וכמה מהדורות, עד שהשאיר מהדורא אחת הממצעית בידי בנו הרב רבי שמואל ז"ל, שבזאת המהדורא ילמדו את דברי מרן האר"י ז"ל. ואת המהדורא האחרונה שכתב ואשר שם הרחיב והעמיק וביאר את דברי רבו חשש להדפיס, וציוה שאחרי מותו יקברו עמו בקברו, אמנם מן השמים יעזו אחרת, ולאחר הסתלקותו ולאחר שאלת חלום שעשו גדולי וצדיקי הדור ובראשם רבינו המהר"ח צמח ז"ל, הוציא מהקבורה את גניזת הספרים, להחיות עם רב, כדי שיוכלו להבין ולהתעמק בדברי רבו האר"י ז"ל ביתר הרחבה ובהירות, ואשר רכב ע"י נאמן ביתו ומורשתו היחיד המהר"ח ז"ל. ואכן נשאר בידינו כתבי מרן האר"י ז"ל שכתב המהר"ח אשר נתפסו על פני תבל, שהם השמונה שערים, ונסדרו השמונה שערים בשתי מהדורות, אחד ע"י בנו המהר"ש ז"ל שהם: שער הקדמות, שער מאמרי רש"י, שער מאמרי חז"ל, שער הכוונות, שער המצות, שער הפסוקים, שער רוח הקודש, שער הגלגולים. ואחד ע"י מהר"י צמח והר"מ פאפירוש ז"ל שהם: דרך עץ חיים (כלול מגי ספרים: אוצרות חיים, קהלת יעקב, אדם ישר), זוהר הרקיע (על הוה"ק) קול ברמה (על האדרא רבא), ליקוטי השי"ס, פרי עץ חיים, טעמי המצוות, ליקוטי תורה, שער היחודים ותיקוני עונות, ספר הגלגולים. כמו"כ סידרו כתבי מרן האר"י ז"ל שהם חוץ לשמונה שערים והם: מבוא שערים, ארבע מאות שקל כסף, ועוד.

רבינו המהר"ח כתב ספרים מעצמו וה"ה: עץ הדעת טוב ב"ח, ספר 'שערי קדושה' והוא הקדמה לבאים לפרדס בלימוד כתבי האר"י ז"ל, הגהות על ספר זוהר, ספר התכונה, ספר הגורלות, ספר דרך החיים, ספר החזיונות.

הסתלקותו

רבינו נסתלק בשנת הע"ז לחייו, ביום ל' לחדש ניסן הישי"פ, בעיר דמשק שבסוריא ושם נטמן. וז"ל מצבתו: האבן הזאת מצבת קבורת חד מבני עליה, דנהירין ליה שבילי דשמיא כבן עזאי בשוקי טבריא, אשר היה בתורה עמלו, בנגלה ובנסתר, יומנו ולילו, ידיו רב לו, צדיק באמונתו, עולם האירה תורתו, אף כי אחרי מותו, ויהי האיש ההוא גדול, מני"ר הרב הגדול, מבצר עוז ומגדול, מר קשישא, כולל כל דבר שבקדושה, חסידיא קדישא ופרישא, מורנו ורבונו, הודנו והדרנו, עטרת ראשנו, המקובל האלהי המפורסם כמוהר"ר חיים ויטאל זצוק"ל, עלה לשמים יום שלשים לחדש ניסן שנת ה'ש"פ ל"ב, ויהי רצון שזוכות יגן עליו, ועל כל ישראל אמן, נפש אדוני צרורה בצרור החיים. עכ"ל מצבתו.

השאר אחריו את בנו ותלמידו המקובל האלקי הרב רבי שמואל ויטאל זלה"ה, אשר כתב והעריך מחדש את דברי אביו המהר"ח ז"ל בשמונה שערים כנ"ל. וגם הוא הוציא לאור הרבה ספרים והגהות על דרך הגולה והנסתר, וזותו יגן עליו ועל כל ישראל אמן.